

Vlaggetjesdag 2017 bij de visafslag. Foto Jacob Bijl

SCHEVENINGSE ECONOMIE, VAN LOKAAL NAAR INTERNATIONAAL

De meeste mensen denken bij het horen van de naam Scheveningen aan de badplaats. Daarnaast zijn er de vis-industrie en een belangrijk deel van de juridische functies die Den Haag steeds meer internationaal op de kaart zetten.

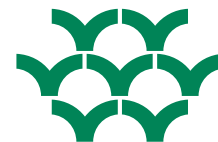
De toeristische industrie is zeer belangrijk als bron van werkgelegenheid. De hele stad profiteert van de voorzieningen die daarbij horen. Van theaters en musea tot sportvoorzieningen en *wining & dining*. Dit is het palet van de Scheveningse economie, ondersteund door het fraaie woonmilieu, de historische achtergrond en de groene topkwaliteit aan de rand van een grote stad. Minder in de schijnwerpers maar minstens zo interessant is de woongemeenschap die altijd een geheel eigen identiteit heeft behouden.

De naam “Terram de Sceveninghe” komt voor het eerst voor in een grafelijk register van omstreeks 1284. In dit ‘Land van Scheveningen’ ontwikkelde zich op jonge duinen een kleine gemeenschap, geplaagd door stormen en zandverstuivingen. De vraag naar verse zeevis vanuit de grafelijke residentie

speelde daarbij een belangrijke rol. De plek vlak aan zee was echter niet zonder gevaar. Stormvloed en spoelden steeds weer bebouwing weg. In 1570 deed de Allerheiligenvloed zelfs het hele westelijke dorpsdeel in zee verdwijnen. Gevolg was dat de kerk niet meer in het midden van het dorp stond, maar aan de rand.

Begin 18e eeuw bestond het dorp uit een paar straten. Daarna nam de bebouwing geleidelijk toe. Achter de bestaande huizen ontstonden hofjes en stegen: ‘achter’buurten, die goedkoop en slecht gebouwd waren. Bouwvoorschriften en hygiëne waren nog niet zo’n punt. Scheveningen werd dan ook geplaagd door epidemieën. Die van 1832 was het ergst. De Bloedpoort, een buurtje achter de Keizerstraat, was hierom berucht. Rond 1900 begon het stadsbestuur met de sanering en de aanleg van Duindorp, zodat op moderne wijze in de woningbehoefte kon worden voorzien.

Het dorp is altijd onderdeel van Den Haag geweest, tot halverwege de 17e eeuw slechts verbonden door een

duinpad, waarlangs de vissersvrouwen hun vis naar de markt bij het oude stadhuis brachten. Pas in 1665 kwam er een betere aansluiting, toen de Scheveningseweg naar ontwerp van Constantijn Huygens dwars door de duinen werd aangelegd. Een wereldwonder. Een andere verbinding kwam in 1862 met de aanleg van het kanaal tussen Scheveningen en Den Haag en de verdere binnenwateren van het Hollandse achterland: een belangrijke verbetering voor de visindustrie. Nu is de binnenhaven aan het eind van het kanaal gedempt, maar zijn verleden leeft nog voort in straatnamen: Badhuiskade, Havenkade, Haringkade,

De visvangst richtte zich tot midden 19e eeuw op platvis en rondvis. De vis werd met sleepnetten gevangen en uit de bomschuiten op het strand gelost. Later ging de visser verder de zee op en werd de haringvangst belangrijker. In 1904 kwam er een eigen zeehaven. De logger werd het nieuwe vissersschip en de vangst werd efficiënter door de methode van *staand want*: de vleetvisserij. Doordat de veiling van vis verplaatst werd van strand naar haven, kwam er behoefte aan een aparte plek, een visafslag. Die begon in 1911 in een loods en groeide mee met de ontwikkeling van de visindustrie. Tegenwoordig gaat het bij de visafslag meer om platvis dan om haring. De hele visindustrie heeft een grote schaal-sprong gemaakt. Nu zijn het een paar gespecialiseerde bedrijven die met zo'n vijftien grote Scheveningse hektrawlers overall op de wereld op haring vissen en de handel zelf regelen. Vlaggetjesdag en het veilen van het eerste tonnetje nieuwe haring worden nog wel feestelijk gevierd, maar hebben hun oorspronkelijke betekenis verloren.

Ook het toerisme als pijler van de economie komt van vroeger. Al in de 17e eeuw was een bezoek aan Scheveningen een uitje. De Hagenaars kwamen er om te wandelen of verse vis te eten. Alleen al de rit langs de Scheveningseweg was een feest. Er waren herbergen en tapperijen en het schilderachtige dorp was een populaire trouwlocatie. In 1818 bouwde reder Jacob Pronk ten noorden van het dorp het eerste badhuis, waardoor bad en vis uit elkaar werden getrokken. Het gewone volk dat zonder badkoets placht te baden mocht dit voortaan alleen ten zuiden van het dorp. Bij het dorp

mocht de burgerij zich op het strand begeven.

Het badhuis was een succes, de gemeente kocht Pronk uit en opende in 1828 het veel grotere stedelijk badhuis. Er kwamen afzonderlijke hotels voor aristocratie en middenstand. Zo werden chique en sjofel gescheiden. Een vorm van segregatie die we nu niet meer kennen.

De tijd van de Scheveningse oorsprong is nu dierbare nostalgie. De lokale economie werd internationaal, net als bijna al het andere. Steeds paste Scheveningen zich aan door komende moderniteiten te omarmen. Zoals hoogbouw, een nationaal zeezeilcentrum, zeewierteelt, strandsportvoorzieningen, startups als The Ocean Clean-up, een steeds gevarieerder uitgaansleven en een pier met reuzenrad. Het dorp groeide stapsgewijs uit tot stadsdeel van Den Haag, met een mondiaal hoofdkwartier voor vrede en veiligheid, een internationaal centrum voor vishandel, en een 'all seasons all weather resort', voor dagrecreatie en verblijfstoerisme, met nog steeds toenemende aantallen bezoekers.

[Elsbeth van Hijlckama Vlieg](#)
[Werkgroep Stadsgroen en Stadsbeeld](#)

Vliegerfestival op het strand. Foto Jacob Bijl